

MOMENTE ALE REVOLUȚIEI DE LA 1848, ÎN BUCUREȘTI, OGLINDITE ÎNTR-UN DOCUMENT INEDIT

Constantin Condrea

Pirvan Dobrin

În această idee prezentăm un document inedit achiziționat de filiala noastră în 1977 redactat de un autor neidentificat, dar contemporan și poate chiar participant la tulburările care au avut loc în Capitală în perioada 10 iunie — iulie 1848.

Documentul, bine conservat, scris pe hîrtie, în limba română, cu alfabet chirilic, consemnează într-un stil simplu, fără pretenții, dar concis, începuturile și desfășurarea revoluției în București.

Deși relatările desfășurării acțiunilor sînt incomplete și nu aduc date noi în cunoașterea cadrului general al revoluției evenimentelor în perioada amintită, prezentarea documentului este interesantă pentru informarea istorică asupra unor aspecte sau laturi mai mult sau mai puțin importante, uneori, de amănunt al cursului revoluției. Astfel se știe că istoriografia burgheză a tratat revoluția de la 1848 de pe pozițiile intereselor de clasă prezentînd-o ca un fenomen de import, evidențiind rolul burgheziei și estompînd acțiunile maselor populare sau cel mult subsu-mîndu-le voinței și planurilor reprezentanților burgheziei al cărei rol a fost exagerat.

Lecturarea documentului este edificatoare sub aspectul rolului și importanței participării maselor populare la revoluție și la înfrîngerea comploturilor reacțiunii din iunie 1848, cît și în relatarea unor detalii inedite brodate pe firul acțiunilor maselor de acum 130 de ani.

„La leat 848 iunie 10, joi seară <spre> noapte poliția au prins școlari tineri, împreună cu dînșii și un diacon ce slujea la Mitropolie, anume Nichifor, avînd la dînșii arme și steaguri, în grădina Scăvescului,¹ ce șade supt Mitrolopie. Apoi ei au dat răspuns poliției că cer libertate. Apoi i-au arestat la Comisia de Albastru și i-au ținut închiși, pînă a dooa zi, vineri seară, aproape de aprinsu lumînărilor. Apoi, în calești, cite un steag și o mulțime de școlari în calești și alții pe jos, au năvălit în curtea mării sale și au început să strige de la poartă „URA, SĂ TRĂIASCĂ LIBERTATEA!”. Slobozindu-să și cei ce erau la arest, au năvălit cu toții, iar vro-cîți-va din-trînșii s-au suit sus la măria sa cu o hîrtie ce o aveau ei pre-gătită ca să o iscălească. Apoi măriea sa, în dieastimă de o <jumătate> de ceas, deși au poruncit de au venit o mulțime de militari și călăreți, toți

1. Așa în original.

dar, văzînd că popolu au năvălit de nu încăpea în curte și pe afară, au poruncit earăși de s-au dus miliția înapoi și au iscălit cererile popoului. Apoi, a treia zi, duminică seară, vodă au dat dimisia «și» au și eșit din București noaptea. A dooa zi au fost la Cîmpulung de ș-au luat de acolo doamna și copiii și s-au dus la Brașov. Apoi, marți, la 15 iunie, părintele mitropolit cu boerii, precum și Odobescu și Solomon, cu toată oștirea, au mers pe cîmpu Filaretului, au scos și pă Sfîntul Dimitrie, unde au făcut sfeștanie și jurămînt că pînă la moarte vor ținea în dreptate cu popolu. Apoi Odobescu și cu Solomon și cu maioru Lăcusteanu, plini de viclesug, deși au iscălit «și» deși au jurat că vor ține cu popolu, dar însă după 4 zile, la 19 ale lui iunie, sîmbătă la zio jumătate, au uitat jurămîntu. Aceștia citeștreci, au poruncit de au venit o roată de soldați. Apoi, sosind mulțimea, au și arestat pă domnul Eliead și pă guvern, cu un plan că pă acești 3 ai guvernului, sau să-i ție la arest multă vreme, sau să-i omoare ca pă niște răzvrătitori și să strice hîrtille și toate planurile popoului și să să puie în lucrare tot obiceiurile cele vechi. Apoi, minunea lui dumnezeu, numaidecit au auzit și au năvălit popolu la palat și au scos pe cei arestați de Solomon și Odobescu.

Și văzînd Solomon că s-au pornit popolu și venea lumea ca lăcustele, pe toate ulițele și din toate națiile, cu pușci, cu topoară, cu lopeți de fier, cu ciomege, au năvălit asupra lui Solomon ca un nelegiuit și pă Sfînta Troiță.² asupra popoului, fără milă au poruncit soldaților foc să dea în popol.

Apoi soldații deși n-au ascultat pe Solomon, întocmai că au slobozit pușcile în sus, însă au dat și în oameni, din care s-au omorît 7 oameni și alți cîțiva s-au rănit.

Apoi a dooa zi, dumneacă la 20 ale lui iunie, au poruncit guvernului de s-au adunat toate corporațiile și cu steagurile lor, precum și preoți o mulțime de arhirei și cu domnul Eliad i-au pornit de la palat cu dric, cu muzică, cu miliție de i-au înmormîntat la Mitropolie cu o paradă și o frumusețe, care nu poate limba omului a le grăi.

Mai nu poate limba omului a le grăi toate cite s-au întimplat aici, în capitala noastră București, de la 10 iunie 848 și pînă astăzi 20 iunie 848. Apoi au luat guvernul și cu domnul Eliead și cu alți boieri ai dumnealor, de la 848 iunie 15 și pînă la 848 iunie 28.

Și luni au venit ștafetă mincinoasă la mitropolit, că vin muscalii pînă a dooa zi³ și să puie căimăcan. Apoi noaptea spre Sfîntu Petre au fugit din București guvernul și cu domnul Eliead și cu ceilalți boieri ai d-lor și cu...⁴, din pricină că nu putea lucra liniștit și frică fiindu-i de multe împărecheri ce să făcuse între boieri și nu știa pentru ștafetă, de este mincinoasă sau nu.

A dooa zi, în ziua de Sfîntu Petre, pînă-în ziuă, părintele mitropolit și cu...⁴ au înființat căimăcani pă...⁴ și toți comisarii cei vechi și ipodrinieni sau cu un cuvînt toți slujbașii cei vechi și au urmat numai pînă a

2. Anulat în textul original.

3. Adăugate ulterlor în original.

4. Loc liber în text.

dooa zi, miercuri, pînă la zio jumătate ; apoi,⁵ decum s-au înființat boierii cei ce fusesse în acele posturi și mai înainte, au hotărît că pedeapsă pe cît au fost din nainte, de astăzi să se îndoiască ca să ea corajul popoului.

Apoi au prins mirare pe toți neguțătorii, cum părintele mitropolit au jurat în Cîmpu Libertății că pînă la moarte va ține cu popolu și astăzi au uitat jurămîntu și s-au lepădat de popol și s-au alăturat cu partea cealantă.

Apoi, minunea lui dumnezeu că totdeodată, au izbucnit lumea cu steaguri și fără steaguri și cu mîinile goale venea pã toate părțile, ca nișipu mării, au nãvãlit la casele părintelui mitropolit și i-au zis :

«Oare nu ești și preasfinția ta un trup cu noi ?

Oare nu am făcut cu toții un jurămînt ca să ținem, în dreptate, cu popolu, pînă la moarte și astăzi te-ai lepădat de popol și ai așezat caimacani pã...⁴ iar pã guvern și Eliead îi faci rebeli ?»⁶

L-au mai întrebat neguțătorii : «Că dece te-ai lepădat de jurămînt și cu ștafetă mincinoasă, că vin muscalii, de ai sgornit pã guvern din București și ai așezat caimăcan și pã slujbașii vechi, și-au început prin tîrg a pedepsi lumea mai rău decît întii, pînă era domnu Bibescu în scaun ? Eată dar că astăzi s-au făcut altă rătăcire mai rea decît cea dintii și așa dar să ne spui ființii adevărului, căci nu te-au pus la cale ca să faci a-ceastă minune. Că iată tot norodu stă pã case și în curtea sființii tale și că nu pleacă de aici, pînă nu le vei arăta adevăru !»

Atunci părintele mitropolit au arătat adevăru că : «Iordache Zosi-ma și cu protopopu Petrache și cu Manolache Băleanu m-au pus la cale, iar au de astăzi înainte, de iznoavă, jur, în numele domnului și al popoului, că voi ține cu popolu pînă la moarte, dupăcum am fost făgăduit și mai nainte». Apoi pe loc, au așezat guvern (pe Ioan Cîmpineanu) vremelnicesc și numaidecît au trimis știre după guvern și Eliad ca să se întoarcă înapoi, iar poplu de bucurie că au cîștigat și acum, a treia oară, libertate, pã mitropolit și pã Cîmpineanu l-au purtat în caretă și în loc de cai, cu mîinile e-au dus la palat, de au făcut numaidecît publicații prin tîrg, ca să știe popolu că este libertate, iar norodu, acum au auzit că izvoru rãutăților este Zosima și potropopu Petrache și Manolache Băleanu, totdeodată au nãvãlit pã la casile lor, de au sfărîmat uși, ferestre, paturi și cele mai scumpe haine. Cu un cuvînt, tot orice au găsit, le-au sfărîmat, le-au rupt și le-au aruncat afară din casă. Au mers și la casa lui căpitan Costache și au făcut tot asemenea și la casa lui. Iar în furiea aceia, norodu de-i găsea și-i prindea pã acești 4 oameni, nu scãpa niciunu cu viea-ță Iar slujbașii vechi, ce-i așazase căimăcanu, cum au văzut că iarăși s-au întăritat poplu, pe loc s-au făcut nevăzuți și s-au înființat tot cei noi ai libertății, iar Odobescu și Solomon și Lăcusteanu ce erau la arest la

5. În original a fost anulat, prin barare, următorul text : ..a venit căpitanu Gheorghes cu 6 dorobanți, în Lipscani, cu o poruncă iscălită de căimăcan și de mitropolit și au început a o citi, cu această coprindere“.

6. În original a fost anulat prin barare, următorul text : „apoi mitropolitu și cu frate-său s-au pus în caretă și norodu, cu mîinile în loc de cai, e-au dus la palat“.

palat la 28 iunie, luni seară spre Sfântul Petre, cum au fugit guvernul, au eșit numaidecît și au mers la casarmă de și-au luat iarăși posturile lor asupra miliției.

Apoi, a doua zi, joi iulie 1, fruntea negustorilor au mers la Odobescu și la Solomon de le-au zis că poporul nu-i primește ca să mai fie tot în posturile lor, că să le dea pașaport și să să ducă unde vor voi. Apoi Odobescu și Solomon au dat răspuns așa : că ei sau să fie tot în posturile lor, sau să plece dinpreună cu toată miliția peste Olt. Și numaidecît au poruncit Solomon de s-au pregătit toată miliția și au pus caii la tunuri să plece, iar guvernul Ioan Cîmpineanu au dat de știre la popor, să meargă la casarmă și să nu lase să plece miliția.

Apoi, pînă cînd au provtasit poporul au și plecat o parte din miliții și tunurile. Însă, cum au ajuns morodu, unii au pus mîna pã tunuri, iar alții au ieșit înaintea miliției, însă cu mîinile goale poporul și numaidecît s-au întors miliția înapoi, fără să se împotrivescă sau să să facă cea mai mică stricăciune.

Iulie 2, vineri seară, au sosit în București domnii Eliead și Costache Filipescu.“